

рамках правоохоронних структур; важливу роль їх керівників.

Проаналізувавши організацію діяльності поліції Канади, слід зазначити, що базовою умовою успішної роботи поліції на загальнодержавному рівні є наявність достатньо широкої мережі для швидкого обміну інформацією між різними підрозділами поліції, взаємодія з населенням. По суті, права людини являють собою ключовий елемент функціонування поліції, оскільки від поліції вимагається не лише повага до прав людини при виконанні службових обов'язків, але й активний захист таких прав. Слід відмітити, що діяльність поліції Канади здійснюється на основі принципів поваги й дотримання прав і свобод людини, законності, гуманізму, поєднання гласних і негласних методів і способів діяльності, взаємодії з органами державної влади, громадськістю, відповідними органами іноземних держав.

Сьогодні проблеми поліції і поліцейської служби привертають загальну увагу та є важливими для багатьох країн, в тому числі і України.

Створюючи поліцейські органи, вдосконалюючи їх структуру і діяльність, суспільність і держава повинні враховувати те, що методи контролю і боротьби зі злочинністю не повинні входити в протиріччя з основними правами і свободами людини і громадянина, що містяться в „Загальній Декларації прав людини” та інших міжнародно-правових актах. Кандидати на службу в поліцію (міліцію) повинні проходити відбір у відповідності з їх особистими характеристиками й отримати кваліфіковану, професійну підготовку, дотримуватись етичних норм. Адже діяльність поліції стосується практично всіх сфер внутрішньодержавного життя. На відміну від збройних сил, судової системи і т.д. поліція діє повсякденно й повсюдно безпосередньо серед населення, тому важливим є професіоналізм, а основними напрямками діяльності повинні бути: підтримання порядку; охорона життя і власності; переслідування і арешт злочинців; попередження злочинів; участь в суспільному житті; охорона прав та свобод громадян. Це забезпечить зміни в роботі як правоохоронних відомств взагалі, так і поліції (міліції), зокрема.

Т. І. Гудзь, викладач каф.

*конституційного та міжнародного
права Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В МЕЖАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Після проголошення незалежності Україна стала на шлях побудови правової держави і громадянського суспільства, де людина, її життя

і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю. За даних умов проблема забезпечення прав і свобод людини і громадянина, їх захист від протиправних посягань є одним з безумовних пріоритетів державної політики.

Оскільки сьогодні Україна є фактично сукупністю муніципальних утворень, забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян має розглядатися як завдання не тільки держави, але й місцевого самоврядування. Адже питання забезпечення прав і свобод людини мають і „місцевий аспект” – у тому плані, що вирішуються на конкретній території й відповідними місцевими органами публічної влади (у тому числі й органами місцевого самоврядування), безсумнівно залишаючись при цьому частиною загальнодержавної проблеми забезпечення правопорядку в країні. Така практика є типовою і для багатьох зарубіжних країн, що стоять на позиціях децентралізації публічної влади (Великобританія, Польща, США та ін.).

Практика управління на місцевому рівні показує, що для ефективної реалізації правоохоронної функції місцевого самоврядування необхідні такі правоохоронні структури, які б знаходилися у підпорядкуванні органів місцевого самоврядування. Зарубіжний досвід свідчить, що провідна роль у забезпеченні законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян належить спеціальним – муніципальним органам охорони громадського порядку, які безпосередньо займаються цими напрямками діяльності в системі місцевого самоврядування. Так, у Сполучених Штатах майже 80-90 % особового складу уніформованої поліції складають працівники місцевих поліцейських формувань.

Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні” відніс до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад створення муніципальної міліції, яка утримується за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, затвердження і звільнення керівників та діяльних інспекторів цієї міліції; вирішення питань про чисельність працівників такої міліції, про витрати на їх утримання, здійснення матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, створення для них необхідних житлово-побутових умов. Крім того, виконавчим органам місцевого самоврядування Законом „Про місцеве самоврядування в Україні” делеговані окремі повноваження органів виконавчої влади, пов'язані із забезпеченням законності, правопорядку, охорони прав і законних інтересів громадян. Обсяг цих повноважень досить значний: від забезпечення порядку при проведенні масових заходів до здійснення контролю за дотриманням земельного та природоохоронного законодавства. Проте на даний час їх реалізація не забезпечена належними організаційними, правовими, матеріальними, фінансовими, кадровими та ін-

шими засобами. Однією з найбільш суттєвих проблем у цьому плані є відсутність у системі місцевого самоврядування органів, які б мали право вживати примусові заходи для реалізації рішень усіх інших суб'єктів місцевого самоврядування і таким чином забезпечувати законність і правопорядок на території муніципального утворення.

На наш погляд, такими органами в системі місцевого самоврядування мали б бути підрозділи місцевої міліції. На жаль, у 2004 р. діяльність таких підрозділів було припинено у зв'язку зі скасуванням п. 39 ч.1 ст. 26 Закону „Про місцеве самоврядування в Україні”. І хоч уже через рік дію цього пункту було відновлено, місцеву міліцію не „реанімовано” досі. Для створення (точніше – відновлення) таких підрозділів на сьогодні в Україні наявні всі необхідні передумови, серед яких: 1) існування двох рівнів управління – загальнодержавного та місцевого, на кожен з яких покладається завдання щодо забезпечення законності й правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян; 2) необхідність забезпечення прав і свобод людини на конкретній території спеціальними підрозділами, що найбільше наближені до населення; 3) можливість фінансування цих органів за рахунок місцевого бюджету; 4) наявність позитивного зарубіжного досвіду формування та функціонування муніципальної поліції; 5) наявність позитивного досвіду створення та функціонування в ряді міст України (Бердянськ, Київ, Мукачеве, Харків) підрозділів муніципальної міліції, яка за своїми організаційно-правовими та функціональними особливостями відрізнялася від звичайних підрозділів міліції; 6) надання законодавством України органам місцевого самоврядування права формування муніципальної міліції; 7) можливість покладання органами місцевого самоврядування на муніципальну міліцію функцій та завдань, що самостійно визначаються органами місцевої влади, виходячи з місцевих потреб у межах власної компетенції.

Сукупність наведених вище умов свідчить на користь відновлення підрозділів муніципальної міліції, яка повинна стати соціальним інститутом, що гарантує ефективне забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод, законних інтересів громадян в територіальних громадах. Однією з суттєвих перепон на цьому шляху є те, що статус місцевої міліції дотепер на законодавчому рівні не визначено, в силу чого їх можна заточати до реалізації досить обмеженого кола завдань та функцій, до того ж не виключена можливість використання подібних структур для виконання неправомірних рішень окремих керівників муніципальних органів. Це зумовлює нагальну потребу в прийнятті законодавчого акту, який би врегулював питання створення та статусу міліції, яка утримується за рахунок відповідних місцевих бюджетів. Створення правоохоронних органів місцевого самоврядування, що функціонують поряд з підрозділа-

ми МВС України і взаємодіють з ними, дозволить сформувати оптимальну модель правоохоронної системи, здатної забезпечити розумне поєднання інтересів держави і муніципальних утворень.

М. М. Денісова, викладач Донецького
юридичного інституту Луганського
державного університету внутрішніх
справ ім. Е. О. Дідоренка

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА МИРНІ ЗБОРИ

Становлення в Україні інститутів демократичної, соціальної, правової держави та громадянського суспільства обумовлює потребу забезпечення права на мирні збори, як невід'ємної складової системи конституційних прав та свобод людини й громадянина. При цьому актуальним стає аналіз міжнародних, зокрема, європейських стандартів реалізації права на мирні збори, дослідження питань відповідності європейських актів та прецедентної практики з прав людини; вивчення досвіду європейських країн у конституційно-правовому забезпеченні цих актів та встановлення можливості імплементації цих стандартів у національне законодавство України.

Відповідно до п. 9.2. Документу Копенгагенської зустрічі Конференції з людського вимірювання Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 29 червня 1990 р. кожна людина має право на мирні збори і демонстрації, будь-які обмеження відносно здійснення цього права можуть бути встановленими лише за умов їх обґрунтованості, законності та відповідності міжнародним стандартам. У Паризькій Хартії для Нової Європи, ухваленій 21 листопада 1990 р. держави-учасниці підтвердили, що кожна людина має право на свободу мирних зборів без будь-якої дискримінації. Відповідно до ст. 11 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод від 4 вересня 1950 р. «Свобода зібрання та об'єднання», кожен має право на свободу мирних зібрань, а здійснення цього права не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, які встановлені законом в інтересах національної або громадської безпеки, для охорони порядку або запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб і є необхідними в демократичному суспільстві. Водночас у зазначеній нормі підкреслюється, що таке закріплення свободи зібрань не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції або органів державного управління.

Слід зазначити, що хоча серед матеріальних та процесуальних ре-